

Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

oddělení onomastiky

Valentinská 1, CZ-116 46 Praha 1

Tel. 00420/ 226 228 066

Fax 00420/ 224 818 182

e-mail giger@ujc.cas.cz

Dr. phil. Markus Giger

4) nadměrný metodologický
- komentář a citát
- presupozice
- špatné příklady - přípisování
na str. 101, uholi v na str.
61-71
- uměla jsem se o co opírat
z příkladů, které x budu.

Posudek magisterské práce Ester Mészárosové „JAZYK A NÁSILÍ“

Ve své magisterské práci se autorka ujala komplexního tématu: analyzuje mediální diskurs o terorismu na základě korpusu textů pojednávajících o dvou teroristických útocích (11. 9. 2001 v New Yorku a začátkem září 2004 v Beslanu v Severní Osetii), přičemž texty jsou čerpány ze tří deníků v třech různých jazycích (němčina, čeština, ruština). Autorce přitom jde o to analyzovat persuazivní postupy mediálních textů a její intencí je, „dokázat, že tragické události v USA byly zneužity k umělé konstrukci nového nepřítele, který byl tolik potřebný k rozpoutání válečné propagandistické mašinérie“ (S. 29).

Autorka vychází ve své práci jednak z poznatků textové lingvistiky, jednak z nauky o médiích, na jejichž pomezí svou práci lokalizuje. Na základě velkého počtu dokladů přesvědčivě demonstruje postupy diskreditace politického protivníka, ukazuje rozdíly mezi jednotlivými deníky, spojuje je s politickými diskursy v jednotlivých zemích a předvádí různou interpretaci teroristického útoku v New Yorku a v Beslanu v českém a německém deníku. Autorka tedy plní svůj záměr a vznikla mimořádně zajímavá a koncepčně originální diplomová práce, která je velmi náročná už jenom tím, že srovnává materiál ze tří jazyků.

Předložená práce je členěna na čtyři hlavní části: po dvou úvodních částech („Metodologické poznámky“, s. 3-9 a „Jazykové strategie v politicky angažovaných textech“, S. 9-28) následuje „Komparativní analýza vybraných deníků české, ruské a německé provenience“ (S. 29-147). Práci uzavírají „Resumé: Výsledky komparativní analýzy – shody a rozdíly“ (S. 148-152) a německé „Nachwort“ (S. 153-154). Na s. 155-156 se nachází seznam literatury.

Autorka se vyrovnala s náročným tématem imponujícím způsobem. Následující poznámky mají sloužit hlavně jako podklad k diskusi a pro možné další zjemnění analýzy v budoucnosti. Zásadní metodologický problém pro mě představuje stupeň, do jakého autorka ve své analýze bere ohled na kontext, v němž se vyskytují jednotlivé jazykové prostředky. Na s. 47 najdeme zařazení něm. adjektiva *triumphierend* mezi prostředky kladného hodnocení Usamy bin Ladena. Je však evidentní, že to nemusí platit v každém kontextu. Na s. 51 jsou mezi kategoriemi „vnitřního nepřítele“ i pracovníci energetiky, což je bez kontextu nesrozumitelné. Celkově irituje, že autorka málokde bere ohled na to, zda uvedené jazykové prostředky se nacházejí v komentářích nebo v citátech, a pokud ano, o jaké a čí citáty se jedná: tak najdeme na s. 45 výrok *Satan poslal na svět Araby*, který pochází asi z citátu, nedozvíme se o tom však nic. Na s. 58 je delší úryvek, který pochází nejspíše z projevu amerického činitele (srov. *Staví nás, jedinou světovou supervelmoc a nejvýmluvnější symbol liberálního volného trhu a západních hodnot, ...*), není to však z práce jasné. Na s. 85 jsou za sebou „*Musíte je zabít*“, *řekl bývalý ministr zahraničí a Amerika musí udeřit... Amerika může udeřit* – asi z komentáře. Někdy (s. 86, s. 97) je citátová povaha úryvků naznačena uvozovkami, není však jasné, odkud citát pochází.

presupozice

Někde dělá autorka ukvapené závěry: na s. 61 píše: „Německý deník (...) horuje spíše pro návrat do studené války a vyzývá k aktivaci starých obranných struktur.“ Na s. 62 pak najdeme *Mindestens wieder auf den Stand der Zeiten des Kalten Krieges sollte der Zivilschutz gebracht werden*, což není návrat do studené války. Na s. 71 se pojednává o sakralismech v textech a uvádí se příklad *V celé Americe se v poledne naplnily kostely, synagogy a mešity věřícími a nevěřícími. Byl den národního smutku a modliteb*. Sotva zde lze vidět jakési používání sakralismů na propagandistické účely, jedná se o popis (který může být adekvátní či nikoliv). Něco zcela jiného je přímo následující příklad, kde prezident Bush odrecituje žalm. Na s. 101 v příkladu *Bush muss notgedrungen gehemmt auftreten... Er kann erst zuschlagen, wenn er weiss, wer die Schuldigen des Terroranschlages sind* modální slovesa evidentně neplní funkci, kterou plní jinde, protože prezidentu Bushovi přikazují zdrženlivost.

byla - mo

V rámci lingvistické metodiky autorky překvapuje, že nepracuje s pojmem presupozice. Presupozice se vyznačuje tím, že ji nelze přímo negovat, a tím je důležitým postupem v propagandistických textech. Tak by se dalo na s. 63 konstatovat, že ve větě *Alle Staaten (...) sollten Amerika zur Seite stehen, wenn die Nation (...) in den „monumentalen Kampf zwischen Gut und Böse“ zieht* se vyjadřuje charakteristika boje jako „mezi dobrem a zlem“ formou presupozice, což je důležité. Různě používá autorka pojem hlubinné struktury (s. 48, s. 56, s. 61, s. 94), který se zde používá v jiném smyslu, než ve formálních lingvistických postupech, není však definován. Na s. 69 se definuje sakralizace pomocí metafory, což není vyhovující lingvistická definice.

Autorka velmi málo referuje na literaturu o propagandě komunistických mocenských struktur, srov. tvrzení, že metaforizace protivníka pomocí mikrobů, bakterií a parazitů je záležitostí pouze nacistické, nikoliv komunistické propagandy (s. 35, s. 58 atd.). Srov. k tomu D. Weiss, Ungeziefer, Aas und Müll. Zu den Feindbildern der Sowjetpropaganda. *Oesterreichische Zeitschrift für Geschichtswissenschaften* 16, 3, 2005, 109-122.

ml

K srovnání obou teroristických útoků autorka uvádí různé námitky, které mohou být proti takovému srovnání vzneseny (s. 103n.). Chybí však jeden důležitý bod: průběh obou událostí se velmi liší. Útok v New Yorku 2001 proběhl během několika hodin, útočníci neměli zájem komunikovat. Útok v Beslanu trval několik dní, šlo o obsazení budovy a zajímání rukojmí, takže komunikace s útočníky, prezentace jejich stanoviska v médiích v prvním případě nebyla možná.

Autorka příliš nerozlišuje mezi příslušností k arabskému etniku a k muslimské víře, resp. – pokud to její zdroje to nedělají –, nekomentuje to (srov. s. 50, s. 93).

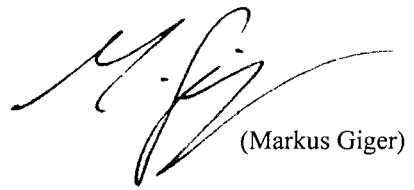
Předložená diplomová práce jedná o (politicky) angažovaných textech (s. 13). Sama je však rozhodně také angažovaným textem: najdeme zde *přival emoci a hysterie* (s. 34) nebo *arogantní přezíravost k jinakosti odlišných kultur* (s. 95), které nepatří nutně do repertoáru prostředků metajazyka jazykovědy. Najdeme presupozice (*kategorie podezřelého je předpokladem rozpoutání státem řízeného teroru*, s. 43) – byl rozpoután státní teror? – nebo negativní hodnocení žurnalistických postupů, které se blíže nevysvětluje (skrývání za citát izraelských novin na s. 67) – proč skrývání?, *schovávají se za výroky třetího subjektu*, s. 89, proč *schovávají*?).

státu - teror, předložená práce, jak se angažovaně píše, je

státu - teror, předložená práce, jak se angažovaně píše, je

Předložená práce má vysokou úroveň: zpracovává originální téma a svá tvrzení bohatě dokládá textovým materiálem. Práce se odvolává na aktuální literaturu, její závěry jsou přesné a přesvědčivé. Navrhuji hodnocení stupněm velmi dobře až výborně, podle průběhu obhajoby.

Praha, dne 14. 9. 2007

(Markus Giger)

(A) (21-10-07) -> přehledu